

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1060681/1

בבית הדין הרבני האזורי נתניה

לפני כבוד הדיינים:

הרב אברהם שינדלר, הרב רפאל י' בן שמעון, הרב יאיר לרנר

התובעת: פלוני

נגד

הנתבע: פלונית

הנדון: חיוב גט בבעל אלים ומכור לאלכוהול

פסק דין

רקע עובדתי

בתאריך י' באדר ב' התשע"ו (20 במרץ 2016) הופיעה התובעת הגב' [פלונית] (להלן: האישה) עם הנתבע מר [פלוני] (להלן: הבעל) בבית הדין.

הצדדים נישאו בשנת '99 בישראל ונרשמו ברבנות כדין. הורי האישה והבעל עלו מאתיופיה ומקורם ב"ביתא ישראל". לזוג שלושה ילדים קטינים. הצדדים גרים בנפרד ויש צו הרחקה נגד הבעל לשלושה חודשים עם הארכה לשלושה חודשים נוספים.

האישה מבקשת להתגרש עקב אלימות מצד הבעל, כאשר נגד הבעל הוגשו תלונות במשטרה ואף הוצאו נגדו בבית משפט צווי הרחקה. האישה מספרת שהבעל אלקוהוליסט וניסה לעבור גמילה ללא הצלחה. כמו כן האישה מבקשת מזונות זמניים בעבור הילדים. הבעל מכחיש שהיה אלים ואינו רוצה להתגרש.

בית הדין החליט על קביעת מועד לדיון הוכחות בעניין תביעת האישה לגט, ובמקביל הוציא פסק דין למזונות זמניים בסך שלושת אלפים ש"ח.

ביום הדיון, בתאריך ב' בסיוון התשע"ו (8 ביוני 2016) הופיעה האישה בפני בית הדין, אך הבעל לא הופיע.

בית הדין החליט לקבוע מועד נוסף ולהזמין את הבעל בהתראה.

בתאריך י"ב בתמוז התשע"ו (18 ביולי 2016) הופיעה האישה, אך שוב לא הופיע הבעל. וכך נאמר בפרוטוקול:

האישה: הוא אמר אני לא מוכן להתגרש ואני מפחדת לתבוע ממנו מזונות, הוא יכול להתעצבן [...]

בית הדין: את יכולה ללכת לביטוח לאומי ולהוצאה לפועל אם הוא לא משלם,

האישה: אני מפחדת לתבוע אותו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בית הדין החליט לקבוע מועד נוסף לדיון ולהזמין את הבעל בצו הבאה על ידי משטרת ישראל עם אפשרות לשחרור בחתימה על ערבות עצמית בסך חמש מאות ש"ח.

בדיון הנוסף, בתאריך י"ד בטבת התשע"ז (12 בינואר 2017), הופיעה האישה ואילו הבעל לא הופיע בפעם השלישית. לשאלות בית הדין סיפרה האישה:

דיברתי אתו לפני שבועיים והוא אמר אני לא מתגרש. אבל אני רוצה לסיים את זה, אני סבלתי מספיק [...] אני גם לא מקבלת מזונות, אני מפחדת לתבוע אותו כי הוא אדם אלים [...]

בית הדין: מתי פעם אחרונה הייתה אלימות כלפיך?

האישה: באותו יום של הצו.

בית הדין: מתי הוא עזב?

האישה: לפני שנה וכמה חודשיים באו משטרה ולקחו אותי, הוא בא שיכור מתפרע, מפחיד ומאיים, ניסיתי לקחת אותו לגמילה, אנו בנפרד שנה וארבע חודשים.

בית הדין: הוא ישב בכלא שנתיים?

האישה: כן, גם בגלל המשפחה שלו.

בית הדין: ולפני כן הוא ישב עוד שבעה חודשים?

האישה: גם בגללי וגם בגלל המשפחה שלו הזמינו לו משטרה, ניסינו לקחת אותו לגמילה [...]

בית הדין: השתייה שלו היא על בסיס קבוע?

האישה: פעמיים-שלוש בשבוע, ובימי שישי במקום לבוא לבית אחרי בית כנסת והדלקת נרות, היינו מחכים לו.

בית הדין: כשהוא שותה איך הוא מתנהג?

האישה: הוא מאבד שליטה, מי שרואה לא מאמין, הוא יותר מדי שיכור, לא יודע מה לעשות, הוא מאבד שליטה, מפחיד ומאיים.

בית הדין: איך זה נגמר?

האישה: מתפרע כל הלילה, לא נותן לישון, אם הוא בא ב-12:00 בלילה אז בסביבות 04:00 הוא נרדם.

בית הדין: וכמה זה קורה, האם פעמיים-שלוש בשבוע?

האישה: כן.

בית הדין החליט לקבוע מועד נוסף ולהזמין את הבעל בצו הבאה עם אפשרות שחרור בחתימה על ערבות עצמית והפעם על סך של אלף וחמש מאות ש"ח.

בדיון שהתקיים בתאריך י"ג בשבט התשע"ז (9 בפברואר 2017) הופיעו הצדדים לפני בית הדין. לשאלת בית הדין: "האם נעשה את הגט היום?" השיב הבעל בשלילה ואמר שהוא רוצה להתיעץ עם עורך הדין שלו בחיפה.

ובהמשך (מהפרוטוקול): "בית הדין: אבל היא לא רוצה להיות אתך ביחד, יש טענות של אלימות. הבעל: אבל אני רוצה לגדל ביחד [את הילדים]."

בית הדין הוציא את הצדדים לצורך ישיבת גישור עם הרב א' נ' מהנהלת בתי הדין.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הרב א' נ' חזר והודיע:

נפגשתי עם הצדדים ניסיתי לדבר לליבה של האישה שהבעל ילך לגמילה
[...]

האישה מסרבת בכל תוקף [...] ורוצה להתגרש ממנו לאלתר ללא כל דחיה,
הבעל בשלב זה לא מוכן לתת גט.

הדיון הסתיים.

בהחלטת בית הדין נכתב:

על הבעל להשיב תוך ארבעה עשר יום אם יש בידו עילות, ראיות והוכחות
מדוע שלא לחייבו בגט [...] אם כן, בית הדין יקבע מועד לדיון [...] אם לא,
יכנס התיק לרשימת התיקים בהמתנה לפסק דין.

האישה הגישה מסמכים מבית משפט לענייני משפחה בשנת 2004 שבהם הופנה הבעל
למרכז למניעת אלימות המשפחה ובהם התחייב שלא יפעל באלימות כלפי אשתו, כן הגישה
האישה את מסמכי התלונות שהגישה למשטרה.

כן הגישה האישה פרוטוקול מוועדת השחרורים (2009) שדנה בשחרור מוקדם של הבעל
(כשהיה בכלא), וממנו עולה שהבעל אלים ביותר כאשר הרקע לאלימותו הוא שתיית אלכוהול
ואשר לכן נדחית בקשתו לשחרור על תנאי.

ראשי פרקים לדיון

- (1) בעל אלים המכה את אשתו (וכן את בני משפחתו) חייב לגרש את אשתו.
- (2) בעל ששרוי תדיר (נכנס ויוצא) בבית הסוהר ואינו יכול לקיים את חובתו כלפי אשתו
(יחסי אישות) יש להסתפק: האם חייב לגרש את אשתו או שמאחר והוא משתחרר לאחר זמן
יכול לשהות עם אשתו, אינו חייב לגרשה.
- (3) אדם שמכור לאלכוהול הרבה שנים, ואינו רוצה להיגמל (למרות עזרת הרשויות) דומה
הלכתית (בחלק מהנימוקים) לרועה זונות, שחייב לגרש.
- (4) אדם שאינו יכול לזון את אשתו ובניו, חייב לגרש.
- (5) אישה שטוענת שהבעל מאוס עליה ויש לה 'אמתלא' ברורה, חייב לגרש.
- (6) מסקנה ופסק דין.

דיון

- (1) בעל אלים המכה את אשתו (וכן את בני משפחתו) חייב לגרש את אשתו.
הנה מצינו בבעל שמכה את אשתו מחלוקת הפוסקים האם ניתן לכפות עליו לגרש.

בהגהות אשר"י (בבא קמא פרק המניח סימן י הגהה א) כתב:

אסור לאדם להכות את אשתו וגם חייב בנזקיה אם הזיקה. ואם הוא רגיל
תדיר להכותה ולבזותה ברבים – כופין אותו להוציא וליתן כתובה, וכן

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

השיב רבנו שמחה זצ"ל שיעשוהו על ידי נכרים – 'עשה מה שישראל אומר לך'.

וכן כתב הרשב"א (בתשובות המיוחסות לרמב"ן סימן קב):

אין לבעל להכות ולענות את אשתו, דלחיים ניתנה ולא לצער [...] ואם הוא מכה ומצער שלא כדין, והיא בורחת, הדין עמה [...] שאפילו על שאר דברים שאין לה צער כל כך, כגון שמדירה שלא תלך לבית אביה, מוציא ונותן כתובה, כל שכן במכה ופוצע ומצערה בגופה.

הבית יוסף (אבן העזר סימן קנד) כתב שאין לסמוך על דברי רבנו שמחה כיוון שלא הוזכרו בפוסקים המפורסמים, אבל הדרכי משה (שם) חלק על הבית יוסף וכתב:

ואיני רואה בזו דבריו כלל, דכדאי הם הגאונים לסמוך עליהם, כל שכן שהרמב"ן ומהר"ם הסכימו בתשובותיהן בענין הכאת אשתו והביאו ראיות ברורות לדבריהם, גם הסברא מסכמת עמהן [...] ומכל מקום נראה דטוב שלא לכופו ליתן גט אלא בדרך זה – להחרימו או לתופסו ביד עכו"ם או בשוטים שלא להכותה או שיוציא ויתן גט [...] ובבנימין זאב (סימן סח) כתב דאם הוא הגורם חייב להוציא, רק שבית דין יתרו בו תחילה פעם אחת או שנים.

וכן פסק הרמ"א בשולחן ערוך (אבן העזר סימן קנד):

איש המכה את אשתו [...] ואם רגיל הוא בכך יש ביד בית הדין ליסרו. ואם אינו ציית לדברי בית הדין יש אומרים שכופין אותו להוציא, בלבד שמתרין בו תחילה פעם אחת או שתיים.

בנידון דידן מדובר בבעל שישב בכלא פעמיים בגין תקיפה באלימות כלפי צד ג' וכלפי אשתו הנוכחית. בנוסף הוא תקף את אחותו ואמו.

כך נכתב במסקנות ועדת השחרור שהתנגדה לשחרור מוקדם שלו:

אנו מתנגדים לשחרור מוקדם של האסיר. האסיר מרצה מאסר שני לתקופה של 25 חודשים [...] בעברו הרשעה באלימות כלפי בת זוג וכן הרשעה באלימות כלפי אימו ואחותו [...] מגזר דינו עולה כי הגיע לבית אימו שתוי, איים לרצוח אותה ולשרוף את הבית, תקף את אימו בכך שחנק ודחף אותה ותקף גם את אחותו [...] הרקע למעשים הוא שתיית אלכוהול, האסיר לא עשה דבר להיגמל [...]

על פי ועדת האמל"ב האחרונה יש הערכה לקיום מסוכנות גבוהה למשפחה ולסביבה [...]

עוד שם: "בעברו עבירת איומים כלפי בת הזוג הכוללת חניקה, וכלפי שוטרת, לרבות איומים להרוג את בת הזוג."

עוד צוטט שם מגזר הדין בעניינו: "בית המשפט נחשף למשטר הטרור והאימה שהשליט בבית. להתכנסות בני המשפחה בתוך עצמם בניסיון להציל את עורם."

לאור האמור, אין ספק שלפי דפוס ההתנהגות האלים של הבעל הוא נכלל בגדר אלו שחייבים להוציא על פי המקורות שהתבארו לעיל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

האם יש צורך בהתראה?

בפד"ר (כרך ג עמוד 221) פסקו הרבנים א' י' וולדינברג, ע' יוסף וי' קאפח זצ"ל לגבי אישה שבעלה היה מכה אותה ואף ניסה לרצוח אותה, לאחר שהביאו את שיטת הבית יוסף והרמ"א כתבו:

[...] אבל להכותה ולבזותה – שעניה זו מסורה בידו ואין בידנו לעשות תקנה לדבר אפילו שמואל מודה, ואפילו קיבלה עליה יכולה לומר "איני יכולה לקבל הכאות שאין להם קיצבה".

הנה לא מוזכר בדבריהם שצריך אפילו שתוקדם מיהת התראה על זה, ומשמע בפשטות דבכהאי גוונא שרגיל להכותה אין צריך אפילו התראה. וכך מובא בפד"ר (כרך יא עמוד 327) פסק דין שבו פסקו הרבנים הראשון לציון ע' יוסף, ב' זולטי ושי' ישראל זצ"ל באדם שהכה את אשתו כמה פעמים: "צודקת טענת האישה שאינה יכולה להמשיך לדור עמו ביחד. הבעל חייב לגרש את אשתו."

במקרה המונח על שולחננו מדובר בבעל אלים שהשליט אימה ופחד על משפחתו שלו כאשר תקף קשות את אמו ואחותו, וכמו כן נוהג לתקוף באלימות את אשתו בצורה קבועה ואף נידון למאסר על כך.

כך נכתב גם במסקנות הוועדה הנ"ל לאחר סקירת האלימות שנקט בה הבעל: "מדובר אפוא באסיר רצידיביסט [עבריין מועד] בתחום האלימות במשפחה, ולא ניצל הזדמנויות שניתנו לו בעבר."

לאור האמור הרי הוא חייב לתת גט לאשתו ואין צורך אפילו להתרות בו, מכיוון שנוהג באלימות כמנהג קבוע הרי הוא כמותרה ועומד.

(2) בעל ששרוי תדיר בבית הסוהר האם חייב לגרש?

הנה לכאורה יש מקום לחייב את הבעל בגט מטעם נוסף: נראה לדון שבעל ששהה מספר פעמים בבית הסוהר (כתוצאה של אלימות ושתיית אלכוהול), הרי הוא דומה לאדם חולה שאינו יכול לקיים את חובתו כלפי אשתו ביחסי אישות, שיש להסתפק שאולי חייב לגרשה. בעניין דומה כתב בשו"ת עונג יום טוב (סימן קסח):

באיש אחד רע מעללים שיצא משפטו לשולחו לארץ גזירה ולעבוד שמה עבודות קשות ואינו רוצה לגרש את אשתו, דודאי האיש הזה הוא מדינא מאותם שכופין להוציא אף על ידי עכו"ם [...] מכל מקום בהאי עובדא מנוע מכל וכל דכיון שהוא בשבי לעבודה קשה במה יפרנסנה, גם לא יבוא אל ביתו לעולם, ואף שהוא אנוס בדבר עכשיו, הא לא עדיף מנולד לו ריח הפה דכופין.

ברם לאחר העיון נראה שאין הנידון דומה לראיה. שם מדובר באדם שנשלח לארץ גזרה לשנים ארוכות. גם בפד"ר (כרך ח עמוד 125) הביאו הרבניים הגאונים נ' רוזנטל, ע' הדאיה וב' רקובר זצ"ל את דברי העונג יום טוב ולמדו ממנו לנידון של אדם שנשפט לשבת בכלא ארבע־עשרה שנה, וביארו שמכיוון שמדובר בתקופה ממושכת מאוד הרי זה דומה למקרה של העונג יום טוב וכופים אותו לגרש.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ולפי זה אפשר לומר שבמקרה שאין המאסר ממושך כל כך, כמו במקרה העומד לפנינו, אפשר שאין מקום לחייבו בגט.

ובשולחן ערוך (אבן העזר סימן עו סעיף יא) כתב:

אסור לאדם למנוע מאשתו עונתה [...] ואם חלה או תשש כוחו ואינו יכול לבעול, ימתין ששה חודשיים עד שיבריא שאין לך עונה גדולה מזו, ואחר כך או יטול ממנה רשות או יוציא ויתן כתובה.

וכתבו הבית שמואל (שם ס"ק יז) והחלקת מחוקק (שם ס"ק יח, בשינוי לשון):

ימתין ששה חודשיים – בשלטי גיבורים כתב אם הוא חולי הראוי לרפואה, צריכה להמתין עד שיתרפא ואין דינו כמורד מתשמיש, כיון שאינו עושה מחמת שנאה.

הרי לנו שיטות הבית שמואל והחלקת מחוקק שאדם שאינו יכול לבעול שישה חודשים כמו במקרה דנן ששרוי לפרקים בכלא, שאם יש תרופה לחוליו, אין דינו כמורד. ומאחר שהבעל לא נידון לתקופה ממושכת מאוד למאסר בין כותלי הכלא, אין ראייה לכך שחייב לגרש את אשתו.

וכך משמע מפד"ר (כרך ה עמ' 330) שפסקו הרבניים הגאונים ב' זולטי, ש' ישראל וע' יוסף זצ"ל באדם שנידון לארבע שנות מאסר ולאחר שהביאו את דברי השולחן ערוך ונושאי הכלים וכן את דברי העונג יום טוב הנ"ל כתבו:

ואפילו לדעת החולקים דגם בחולי הראוי לרפואה אינה צריכה להמתין יותר מששה חודשים, כדמשמע מפשטות דברי הרמב"ם (בפרק יד מהלכות אישות הלכה ז) ושולחן ערוך (אבן העזר סימן עו סעיף יא) הנ"ל, שהרי לא חילקו אם הוא חולי הראוי לרפואה או לא, אולם כבר כתב הכנסת הגדולה (אבן העזר סימן עו) בהגהות הטור (ס"ק יח) "ואפשר דלא פליג עם הרמב"ם [...] והיינו: כשיש קצבה לרפואתו לכל הדעות היא צריכה להמתין ואין דינו כמורד. ולפי זה בנדון דידן שיש קצבה לשבתו בבית הסוהר, אם כן אין דינו כמורד. ועיין בשו"ת אבני נזר (חושן משפט סימן פב) שדן באחד שנשלח לצבא לכמה שנים, שאין דינו כמורד, משום שהרי זה כחולי שיש קצבה לרפואתו, שהרי בודאי לאחר כמה שנים ישוב מהצבא."

אם כן בבעל שיוצא ונכנס לכלא עקב שתיה חריפה ואלימות אולי הדבר נכלל בחולי שראוי לרפואה שצריכה להמתין לו (אף שבמקרה זה אין הבעל מראה נכונות להיגמל וללכת לטיפול) ואין מקור לחייבו בגט מטעם זה.

(3) אדם שמכור לאלכוהול דומה ל'רועה זונות' וחייב לגרש

הבית יוסף (אבן העזר ריש סימן קנד) כתב:

מצאתי כתוב בשם ספר אגודה: לאה טוענת על ראובן שהיה רועה זונות והוא כופר, ופסקתי שאם תביא עדים שהוא כן יוציא ויתן כתובה – אי בעית אימא קרא ואי בעית אימא סברא ואי בעית אימא גמרא: קרא דכתיב "אם תקח נשים על בנותי", גמרא דאמרינן הכא "והוא דאפשר בסיפוקיהו" ובנידון זה יאבד הון, סברא דגרע מכל הנהו דפרק המדיר.

משמעות הטעם השני המובא באגודה הוא שאדם יכול לקחת אישה על אשתו בתנאי שיכול לפרנס את שניהם ואם לא חייב להוציא כמבואר בגמרא (יבמות דף סה ע"א) ובנידון של רועה זונות הוא נחשב שמאבד את ממונו ולא תהיה לו אפשרות לפרנס את אשתו.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

והנה חברי הגר"ח וידאל שליט"א כתב בפסק דין (לא פורסם):

ומצינו שני פירושים למעשיו של רועה זונות: בפסוק במשלי (כט, ג) מוזכר "ורועה זונות יאבד הון". רש"י מפרש: "ורועה – מחבר לו זונות." והראב"ע מפרש: "ורועה – מן 'רעך' או מעניין 'כמרעיתם וישבעו' כלומר מפרנס הזונות והעד 'יאבד הון'."

וכתב שם:

לפי שני הפרושים, הפסוק מעיד שמעשיו של זה גורמים לו לאבד את ממונו [...] אבל הדבר ברור מאליו שהתעסקות עם זונות טומנת בחובה הוצאות כספיות מרובות, הן מצד שהוא הולך לקבל את סיפוקו אצל זונות ועל זה הוא מוציא הון רב או מצד שאורח חייו של המופקר והמתחבר לזונות הוא של בזבז ממון [...]

ולפי זה ביאור העניין של "יאבד הון" הוא שבזבז ממון רב על הנאה החורגת מגבולות הסביר כמו 'רועה זונות' או אדם שמכור להימורים על כסף רב או אדם שמכור לאלכוהול ומבזבז את כספו על כך הרי שההליך הטבעי הוא שסופו לאבד ממונו, ולפיכך לא יועיל אף אם הוא מפרנסה כעת שהרי סופו לאבד כל ממונו. ולפי זה במקרה המונח לפנינו חייב לגרש את אשתו שהרי לא יועיל לפרנסה שכן הוא מכלה את כל ממונו בשתייה חריפה והוא מכור לכך.

ובשו"ת חכם צבי (סימן קלג) כתב:

ודברי חידושי אגודה שהביא הרב רמ"א אינם עניין לכאן דהתם ברועה זונות ומוחזק לכך ועומד במרדו, ומטעם שכתב בעל האגודה דרועה זונות יאבד הון וסופו לא יהיה בידו לפרנסה. ואף שאין דעתי נוחה בטעם זה שיהא נידון על שם סופו כבן סורר ומורה, דחידוש הוא ולא גמרינן מיניה, מכל מקום אפילו לדברי האגודה אין הדברים אמורין אלא במוחזק לכך.

אנו למדים מדברי החכם צבי שני יסודות בגדר איבוד ממון אצל רועה זונות: האחד, כפי שביארנו לעיל, אפילו כעת הבעל עדיין לא מבזבז כסף ויכול כרגע לפרנס את אשתו, מאחר שאם ימשיך במעשיו והרגילות במעשים אלו שאדם מפסיד את כספו – בעתיד לא יוכל לפרנס את אשתו, לכן כבר עכשיו חייב לגרש. והיסוד השני, שצריך שהבעל יהיה מוחזק בכך, דהיינו שלא מדובר במעידה חד פעמית אלא מדובר בדפוס התנהגות קבוע שבו הבעל עושה את מעשיו הנלוזים ומבזבז את ממונו.

במקרה שאנו דנים בו הבעל מבזבז את כספו על משקאות חריפים ועקב כך מגיע לביתו ומתנהג באלימות "פעמיים שלוש בשבוע" כדברי האישה ואז גם מאבד שליטה. אדם שממשיך באורח חיים קבוע כזה ואינו מוכן אפילו לנסות וללכת לגמילה, אין סיכוי שיוכל בעתיד לפרנס ולזון את אשתו ובניו, ולפיכך חייב לגרש את אשתו.

(4) אדם שאינו זן את אשתו חייב לגרש את אשתו

הנה בשולחן ערוך (אבן העזר סימן ע) כתב מרן המחבר: "ואם היה עני ביותר ואינו יכול ליתן לה אפילו לחם שהיא צריכה כופין אותו להוציא."

וחולק שם הרמ"א: "ויש אומרים שאין כופין אותו להוציא מאחר שאין לו."

והנה (שם בסימן קנד סעיף ג) כתב המחבר:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

האומר איני זן ואיני מפרנס, כופין אותו לזון, ואם אין בי"ד יכולים לכוון לזון כגון שאין לו במה לפרנס ואינו רוצה להשתכר ולהרוויח ולזון, אם תרצה היא כופין אותו להוציא מיד וליתן כתובה, וכן הדין למי שאינו רוצה לשמש.

וכאן לא הגיה הרמ"א כלום על המחבר ונראה שמסכים עם דעתו. ולכאורה יש סתירה בדברי הרמ"א באדם שאינו מפרנס האם כופין אותו להוציא או לא?

ומתבארים הדברים בשו"ת חתם סופר (אבן העזר א סימן קלא) שכתב:

ומינה היינו בשיש לו ואינו רוצה לזונה ועל ידי כפייה תוכל להמציא מזונותיה, אבל שאינו יכול לזונה כי אין לו אפילו לחם צר ותמות ברעב אפילו שמואל מודה דקל וחומר: מפני ריח הפה מוציא, מפני חיי צער לא כל שכן. ואפשר אפילו יש לה משלה ותוכל לחיות בממון עצמה, מכל מקום סוף שתכלה קרנה ותמות ברעב ואין מי שירחם שוב עליה, אבל כשכופין עתה לגרשה תוכל להינשא לאחר המפרנסה. אמנם רבנו ירוחם הקשה: מאי שנא משארי בעלי חובות שאם אין לו פטור, והכא שאין לו אמאי נכוף להוציא, ומשום הכי פליג רמ"א אמחבר סימן ע' סעיף ג' [...] אך הכא מיירי כשיכול להשכיר עצמו ולהרוויח ואינו רוצה וקשה לכוון שירוויח ויעשה מלאכה והוא אינו רוצה והוא ליה חיי נפש והוא ליה פושע, ולכן כופין לכולי עלמא, ולא קשיא מידי קושיית רבנו ירוחם. ומשום הכי בסימן קנ"ד שכתב המחבר כלשון הרשב"א לא הגיה הרמ"א כלום, מה שאין כן בסימן ע' סתם המחבר כהרמב"ם, הגיה הרמ"א כרבנו ירוחם.

אך הרמב"ם והמחבר סימן ע' סתמו דבריהם, משמע אפילו כשאינו יכול להשתכר ולהרוויח והוא חולה ואנוס אפילו הכי כופין להוציא וקשיא קושיית רבנו ירוחם, והנה בכסף משנה תירץ דבעל חוב אינו יכול להושיע ומה נעשה לו ואין לו, אבל הכא הלוא יכול לגרשה ולא תהיה אגידא ביה.

מוכח מדברי החתם סופר שבמקרה שהבעל יכול לעבוד ואינו רוצה הוא נקרא פושע ולכן כופין אותו לגרש. ולדעת הרמב"ם והמחבר אפילו אם אין ביכולתו לעבוד, מאחר ויש אפשרות להושיע את האישה שלא תהיה אגודה בו אלא יגרש אותה, כופין אותו לגרש.

במקרה שלפנינו מדובר בבעל בריא בגופו ונפשו אבל מכור ל"טיפה המרה" וזה גורם להתנהגות האלימה שלו כלפי אחרתו וכן כלפי אשתו. כל המלצות בעלי המקצוע שילך למכון לגמילה וכן להשתלבות בטיפול באלימות עלו בתוהו.

ונראה שכל המחלוקות בפוסקים המובאים לעיל, עוסקים ביחס לכפיית הגט, אבל לעניין חיוב בגט נראה שכולי עלמא יודו שיש לחייבו בגט בכל גווני כל שאינו זן.

(5) אישה שטוענת על בעלה 'מאיס עלי' ויש 'אמתלא' ברורה, מחייבים בגט

הנה רבו השיטות בסוגיה של 'מאיס עלי'. וסיכום הדברים – עיין בפד"ר (חלק ח עמ' 124) בפסק דינם (הנ"ל) של הרבנים הגאונים י' רוזנטל, ע' הדאיה וב' רקובר זצ"ל בדין מאיס עלי באמתלא ברורה שמחייבים בגט, שכתבו:

"כתוב בספר חוט המשולש בשם התשב"ץ (חלק ד סימן לה) דבאמתלא ברורה גלויה ומפורסמת, מודים כל הפוסקים לשיטת הרמב"ם שכתב (פרק יד אישות הלכה ח) דכופין אותו לגרשה לפי שאינה כשבויה שתיבעל לשנוא לה."

וכן הביאו שם:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

"ברור דבדין מאוס עלי, אין צורך שתגיד דווקא 'מאוס עלי', אלא כל היכא שטוענת שאינה רוצה אותו, הרי זה כטוענת 'מאוס עלי'."

וכן הגר"ח איזרר שליט"א הביא בספר שורת הדין (כרך ב) בשם עזרת כהן שמורדת בטענת מאיס עלי ונותנת אמתלא מבוררת, זכאית למזונות אם בעלה מסרב לגרשה. ומביא שני נימוקים:

א. כיוון שהיא אנוסה ואינה יכולה להיות עמו אין לקנסה בפחיתת המזונות.

ב. במאיס עלי ונותנת אמתלא מבוררת יש חיוב לגרשה, וכשהוא מסרב לגרשה, הרי היא מעוכבת מחמתו וזכאית עקב כך למזונות, והביא שם בארוכה את השיטות השונות.

ובשו"ת יביע אומר (חלק ג סימן כ אות לד) כתב שכשיש עוד טעמים מצרפים את השיטות דבמאיס עלי כופין את הבעל לגרש.

וכן הביא בשו"ת ציץ אליעזר (חלק ד סימן כא) והרחיב בנושא זה וכתב:

מכל האמור יש כר נרחב לדון בדבר כפיה לגרש במקום שישנו בטענת המאיס עלי אמתלא מבוררת, ובית הדין רואה צורך השעה לכוף את הבעל לגרש כדי שלא תצא האישה לתרבות רעה.

ובמקרה שלפנינו עומדת האישה ודמעתי על לחייה ובוכה: "איני רוצה את הבעל הזה, פחדת אני ממנו, כשהוא שתוי הוא נעשה אלים ביותר [...]" וברור שאין לך 'מאיס' גדול מזה, ולפיכך הרי הוא חייב לתת גט לאשתו.

(6) מסקנה

לאור כל הנימוקים הללו, על הבעל יש חיוב לגרש את אשתו לאלתר.

פסק דין

א. הבעל חייב לגרש את אשתו לאלתר.

ב. יש לקבוע מועד תוך 30 יום לסידור הגט, ולהזמין את הצדדים כמקובל.

ג. אם הבעל יסרב, יש לקבוע מועד לדיון בסנקציות המוטלות על החייב בגט כפי הנהלים הקבועים בבתי הדין.

הרב יאיר לרנר

אנו מצטרפים לפסק דינו של כב' הדיין הגר"י לרנר שליט"א.

הרב רפאל י' בן שמעון

הרב אברהם שינדלר

אנו פוסקים כאמור.

ניתן ביום י"ב בתמוז התשע"ז (6.7.2017)

הרב יאיר לרנר

הרב רפאל י' בן שמעון

הרב אברהם שינדלר